

Jazyk a řeč

O „jazycích“ mluvíme jako o něčem dějinně a společensky specifickém – jiný je jazyk český, jiný německý, jiný francouzský, jiný řecký nebo latinský. Jsou jazyky živé, ale také jazyka vymřelé, kterými se již běžně nemluví, ale které můžeme poznávat a pokoušet se jich v jistém rozsahu používat. Některé mrtvé jazyky je možno dokonce obnovit a oživit, je možno je záměrně pěstovat vedle jazyka vlastního (nebo vedle jiných, ale živých jazyků). Mnoho záleží na tom, zda bylo v mrtvých jazycích zachováno dost písemných památek; grafická podoba jazyka je však velmi významná i pro jazyky živé. Naproti tomu „řeč“ je jednak to, co je všem jazykům společné, ale nikoli jako jejich vlastnost, nýbrž jako prostředí, díky kterému vůbec mohou žít (nebo být oživovány), a jednak to, co je spjato se smyslem, tj. s určitým smyslem (být pokaždé s jiným). České slovo „řeč“ souvisí se slovesem „říkati“, a něco říci je možné jen tak, že řekneme něco o něčem jiném. Zatímco jazyk je prostředkem domluvy, je řeč prostředím (jakoby „světem“), v němž je vůbec nějaká domluva, nějaké vzájemné porozumění, tj. sdělování a zase chápání toho, co bylo sděleno, možné. Velký vliv na chápání „řeči“ měli staří Řekové tím, že uvažovali o „logu“; jazyk má jen omezené, slabé vztahy k „logu“, kdežto řeč je s „logem“ nerozlučně spjatá.

(Písek, 160407-1.)